

## Πειραιάς, Δεκέμβρης 1899

*Ίσως αυτή η νύχτα να είναι η τελευταία μου. Ίσως να είναι η μοναδική ευκαιρία να τα πω όλα όπως έγιναν ακριβώς, να μαθεντούν, να αποδοθεί δικαιοσύνη.*

*Δεν είμαι ειδικός, δεν ξέρω τους νόμους, δεν ξέρω καν πολλά γράμματα. Ό,τι έμαθα σ' αυτά τα χρόνια είναι από τη δουλειά μου.*

*Για τις χώρες έμαθα μέσα από τις αγορές τους, παίρνοντας πρώτες ύλες, ψάχνοντας για ανθρώπους, χοντρεμπόρους και συννεργάτες, μελετώντας τον ανταγωνισμό, προσπαθώντας να τις κατακτήσω μετά.*

*Για τα διάφορα μέρη της Ελλάδας έμαθα αγοράζοντας σταφύλια, αποστάγματα, ξύλα και στεφάνια για τα βαρέλια.*

*Και για την πολιτική έμαθα από τη δουλειά μου. Όταν ένα κράτος πτωχεύει, δεν μπορεί να μην καταστρέφονται οι επιχειρήσεις, να μη χάνονται οι κόποι μιας ζωής. Γι' αυτό πρέπει να ξέρεις τι και πώς, τους αίτιους, τους λόγους, τις αφορμές. Πρέπει να είσαι προετοιμασμένος για τα πάντα.*

*Όπως και το απόγευμα που η Αυγουστίνα περιπλανιόταν στην Πλάκα και δεν είχε αντιληφθεί από τα λόγια και τη βιασύνη των ανθρώπων ότι κάτι συνέβαινε. Τόσο απορροφημένη ήταν από τις σκέψεις και τόσο απελπισμένη από την απόφασή της να δεχτεί να παντρευτεί τον Μάνο Χατζηγιαννάκο.*

*Όλα είχαν ξεκινήσει με το που έπιασε να σουρουπώνει. Και εκείνη η νύχτα θα ήταν η σημαντικότερη της ζωής της. Αυτή προδιέγραψε όλα τα υπόλοιπα, είμαι σίγουρος.*

*Μια γουλιά... Μια ακόμα γουλιά από το Ποτό μου.*

*Τι έλεγα... Ότι ο νους μου πάει μια από 'δώ, μια από 'κεί... Α, ναι. Και πως όλα τα έμαθα μέσα από τη δουλειά μου.*

*Για τους ανθρώπους όμως έμαθα από τα παθήματα. Τα δικά μου και των άλλων. Εκείνης πάνω απ' όλα.*

*Για την αγάπη δεν έμαθα. Κάθε φορά είχε άλλο πρόσωπο, πάντα την μπερδενα με τον σαρκικό έρωτα, νόμιζα ότι ήταν αυτή, αλλά όχι, λάθος.*

*Ίσως για την αγάπη να έμαθα πρώτα πρώτα από τον Αντρίκο. Ύστερα από τα παιδιά μου.*

*Έχει απ' όλα η ζωή. Χαρές και λύπες μοιρασμένες. Αρκεί να ξέρεις να τις κοιτάξεις, να τις αναγνωρίσεις. Τις χαρές... Οι λύπες δεν έχουν υπομονή, ούτε και λεπτότητα. Έρχονται, χτυπάνε και τελειώνουν το έργο τους.*

*Ξαφνιασμένος... Ναι, πάντα μένεις ξαφνιασμένος, για κάποιο λόγο όλοι μας νομίζουμε πως σ' εμάς δεν μπορεί να τύχει τέτοιο κακό.*

*Μέχρι να συμβεί.*

*Δεν φεύγω απόψε από 'δώ, δεν θα φωνάξω γιατρό, δεν θα πάρω φάρμακα. Θα το ζήσω όλο, σταλιά σταλιά θα αδειάσω το κανάτι της ζωής μου, θα αραδιάσω τα κρίματα.*

*Κανείς δεν με ψάχνει. Είδες... Σε κανένα δεν θα λείψω αν...*

*Δεν πειράζει, αυτό τον δρόμο όλοι μόνοι μας τον τραβάμε.*

*Ποιον δρόμο;*

*Μα της αλήθειας, φυσικά.*

*Μπορεί και να πεθάνω... Δεν πειράζει. Θα ήθελα να ήταν αλλιώς τα πράγματα. Δεν ήταν... Δεν αποφασίζεις εσύ πού γεννιέσαι.*

*Η ζωή είναι ωραία μόνο όταν αγαπάς. Κάποιον. Ή κάτι. Είναι ωραία, να την πεις στο ποτήρι. Όπως το Ποτό μου. Το καλύτερο του κόσμου.*

*Να το πίνεις παρέα με ένα αγαπημένο πρόσωπο. Μια γυναίκα, έναν αδελφό, μια αδελφή. Πού πήγαν όλοι, γιατί με άφησαν μόνο;*

*Πού είναι το αγαπημένο μου κοριτσάκι, η βασίλισσα Αυγουστίνα του Βαμβακαΐκου, που την αγάπησα μόλις την είδα, μια χούφτα πράγμα...*

*Το κορίτσι με την πλεξούδα ως τη μέση, που όταν την κοίταζε ο πατέρας, τα μάτια του πλημμύριζαν ήλιους γιατί του θύμιζε την άλλη, την αδικοχαμένη.*

*Η Αυγουστίνα μας, η Αυγουστίνα μου...*

*Εκείνο το βραδάκι που προσπαθούσε να βρει ελεύθερο δρόμο για να γυρίσει στο σπίτι της κονιάδας της, της Ευφροσύνης Παλαιολόγου, το βράδυ που στην Αθήνα θα χυνόταν αδελφικό αίμα, εκείνη έτρεχε να συναντήσει το πεπρωμένο της.*

*Που είχε δυο «κορυφές». Τον έρωτα και τον θάνατο.*

*Μέχρι τώρα ζούσε στους πρόποδες και στις πλαγιές. Ένας άνθρωπος ίδιος με φλόγα όπως η Αυγουστίνα δεν είναι δυνατόν να μην αγγίξει τις κορυφές.*

*Πίνω κι αυτή τη γουλιά στο όνομά της. Που μέσα του κρύβει όλο το χρυσάφι του Αυγούστου. Του βασιλιά του καλοκαιριού.*

*Τη σκουριά εγώ τη στάλαξα, εκείνη ήταν από ατόφιο χρυσάφι.*

*Σκουριά και χρυσάφι η ζωή μας.*

Αθήνα, 7 Φλεβάρη 1863

Η Αυγουστίνα Βαμβακά, έκπτωτη Δεσποινίδα των Τιμών της έκπτωτης βασίλισσας της Ελλάδος Αμαλίας, μέλλουσα κυρία Εμμανουήλ Χατζηγιαννάκου, περπατούσε στη γειτονιά κάτω από τον Παρθενώνα, σέρνοντας μαζί με τα ποδάρια και την καρδιά της.

Διανύοντας το πρώτο μισό του εικοστού έτους του βίου της αναλογιζόταν τα ευτυχιομένα παιδικά χρόνια στο πολύβουο σπιτικό της Χαλκίδας, την αγάπη που βασιλεύε εκεί μέσα, τη ζεστασιά, τη σιγουριά που αισθανόταν υπό τη σκέπη των γονιών και των μεγαλύτερων αδελφών της. Κρύωνε.

Ναι, κάποια στιγμή είχε μάθει πως δεν ήταν όλοι αδέρφια από την ίδια μητέρα. Για λίγα δευτερόλεπτα, μετά το πρώτο ξάφνιασμα –μα γίνονται τέτοια πράγματα!–, μια λανθάνουσα γυναικεία φιλαρέσκεια με μορφή κίτρινης φλόγας είχε σαλέψει μέσα της, ήταν έντεκα χρονών, τα στήθια της είχαν αρχίσει να πονούν. Όστε ο πατέρας είχε αγκαλιάσει κι άλλη γυναίκα πριν τη δική της μάνα; Το θέμα δεν έλαβε ποτέ συνέχεια, η φλογίτσα δεν είχε βρει τι να κάψει και είχε σβήσει πριν το κορίτσι αισθανθεί στιδήποτε αρνητικό. Προφανώς οφειλόταν στο γεγονός πως η μάνα της ποτέ δεν είχε ζηλέψει το παρελθόν του Αγγελή.

Και, καθώς είχε προλάβει να χτίσει γερά κάστρα αγάπης γύρω από τους τρεις γιους του Αγγελή και τα υπόλοιπα παιδιά, όταν το καθένα με τη σειρά του μάθαινε το συνταρακτικό «νέο», δεν επηρεάστηκε αρνητικά. Τόση ήταν η αγάπη γύρω τους! Και τώρα τόσο το κρύο...

Τι να έφταιγε άραγε που κάποια στιγμή είχε αρχίσει να ασφυκτιά

μέσα στην οικογένεια; Τα κορίτσια δεν μεγάλωναν για να φύγουν μακριά από γονείς κι αδέρφια, το ήξεραν από τότε που άρχιζε να τους κόβει το μυαλό. Έμεναν μαζί τους μέχρι να παντρευτούν. Και συνήθως, μετακόμιζαν σε ένα άλλο σπίτι, όπου και πάλι πολλοί νοματαίοι κατοικούσαν μαζί, η ένδεια έδερνε τους περισσότερους Έλληνες και δεν επέτρεπε την πολυτέλεια ξεχωριστών οικιών. Και αν τύχαινε και δεν οδηγούνταν νύφες στην εκκλησία, συνήθως λόγω έλλειψης προίκας, συνέχιζαν να μένουν με τα γονικά, μ' αδέρφια, γαμπρούς και νύφες.

Γρήγορα, πριν πατήσει τα δεκαπέντε, αυτή, η Αυγουστίνα Αγγέλου Βαμβακά, είχε αρχίσει να ονειρεύεται μια άλλη ζωή. Θα 'φταιγε που ο αδελφός της ο Αντώνης, ο σοβαρός και μετρημένος, ο «σοφός» όπως τον κορόιδευαν οι μικρότεροι, την είχε κάνει συμμετοχο στα όνειρα και στις ελπίδες του για ένα μέλλον ένδοξο, ένα μέλλον μακριά από τον τόπο που τον πίεζε σαν παιδικό ρούχο σε κορμί εφήβου.

Παρά τις δυσκολίες, στα ανάκτορα είχε περάσει παραπάνω από καλά. Αν έπρεπε να βάλει σε μια σειρά τα ευεργετήματα που προέκυψαν από τη θέση της κοντά στην Αμαλία, λογικά πρώτα θα έβαζε το δάνειο που πήρε και ποτέ δεν εξόφλησε. Το έκανε για τον Αντώνη, η ίδια δεν είχε ακόμη αντιληφθεί την αξία του χρήματος, τα πάντα ήταν εξασφαλισμένα από τους γονείς της. Και, σ' εκείνη τη φάση, από το παλάτι.

Στην ψυχή της μέσα όμως, στην πρώτη θέση των ευεργετημάτων βρισκόταν το γεγονός πως είχε τον Ζέφυρο και ίππευε ευτυχισμένη μαζί του. Σίγουρα κι αυτά που έμαθε κοντά στην Αμαλία και στις συναναστροφές της – η ιστορία της πατρίδας της. Αδύνατον να ξεχωρίσει ποιο από τα δυο ήταν το σπουδαιότερο.

Τα υπόλοιπα, οι καλοί τρόποι, τα γερμανικά και τα γαλλικά –όσα είχε προλάβει να αφομοιώσει το μυαλουδάκι της–, η γνωριμία της

με τον καινούργιο τόπο, τα ωραία ρούχα, οι μεγαλοπρεπείς κοινωνικές εκδηλώσεις και το ταξίδι στην Πελοπόννησο, έστω και κάτω από τις συνθήκες που είχε γίνει, άλλαζαν κάθε τόσο σειρά και έπαιρναν άλλη προτεραιότητα. Ανάλογα με το πόσο τη βασάνιζε τη συγκεκριμένη στιγμή το γεγονός πως είχε σφετεριστεί τους παράδες του λαού που υπέφερε και εξ αυτού επαναστατούσε.

Δεν βιαζόταν να επιστρέψει στις κουνιάδας της όπου τη φιλοξενούσαν. Στης Ευφροσύνης Παλαιολόγου, με τον άφαντο σύζυγο, τα όμορφα παιδάκια, τη μυστηριώδη «άρρωστη» Βασιλεία και τα ακατάδεχτα, έως εχθρικά, πεθερικά της. Δεν ήθελε να είναι αγνώμων, αλλά, παρά τη συμπάθεια που της είχαν δείξει η Ευφροσύνη και τα παιδιά της, η ίδια δεν αισθανόταν οικειότητα. Ίσως να έφταιγε η απόσταση που τη χώριζε με τον Μάνο.

Τι θα μπορούσε να την κάνει να νιώσει περισσότερο οικεία; Ας πούμε να της είχε μιλήσει για το μεγαλείο και την ιστορία του Παρθενώνα. Αυτό μάλιστα. Ή να είχε εκφράσει τον οποιονδήποτε θαυμασμό για την ιστορία της πατρίδας τους. Θα τον είχε ερωτευθεί αμέσως, ήταν σίγουρη. Θα είχε έναν λόγο να τον θαυμάσει, να θέλει να συνεχίσει να τον ακούει, να μην τον αποχωριστεί.

Βέβαια, θα μπορούσε και εκείνη να του μάθει κάποια πράγματα. Γι' αυτό δεν παντρεύονταν οι άνθρωποι, για να αλληλοσυμπληρώνονται; Έτσι ήξερε από τα γονικά της, η μάνα της, ας πούμε, δέκα φορές περισσότερα γνώριζε από τον πατέρα, ακόμα και για το εμπόριο, τώρα που μεγάλωσε το καταλάβαινε. Και όμως, η Τερέζα ποτέ δεν το είχε περηφανευτεί, τον δίδασκε με τρόπο απλό, σεμνό, χωρίς ποτέ εκείνος να το αντιληφθεί.

Δεν ήξερε... Τίποτα δεν ήξερε... Ίσως μόνο... Αυτό σίγουρα. Ότι η απόσταση που αισθανόταν από τον μνηστήρα της όλο και μεγάλωνε μέσα της. Και η προοπτική του γάμου έπεφτε σαν βράχος ασήκωτος στις πλάτες της.

Όμως είχε συναινέσει. Και τώρα δεν γινόταν να τα καταστρέψει όλα. Οι γονείς της θα στενοχωριούνταν και ο Αντώνης θα υπέφερε, περίμενε πώς και τι τη συνεργασία με τον Θεράποντα Χατζηγιαννάκο – θα ήταν η αφετηρία για να πραγματοποιήσει τα όνειρά του. Που είχε μάθει να είναι και δικά της.

Όχι, όχι! Ποτέ δεν θα μπορούσε να προδώσει έτσι τον αδελφό της!

«Βασανίζεται...» διαπίστωσε η Κλωθώ κι έδωκε μια τη ρόκα, πήρε στροφές. «Βασανίζεται και είναι τόσο μικρή... Και τόσο όμορφη...»

«Άτυχη...» συμπλήρωσε η Άτροπος αφήνοντας το ψαλίδι.

«Τίποτα δεν ξέρετε ακόμη...» είπε διφορούμενα η Λάχηση που γνώριζε τα μελλούμενα. «Και η βέρα στο αριστερό της χέρι εκατό οκάδες, αδελφές μου».

Κάποιος άγνωστος την είχε βγάλει από τις σκέψεις της. «Γρήγορα σπίτι σου!» την προειδοποίησε, κάτω στην πλατεία, στα ανάκτορα, είχαν στηθεί οδοφράγματα. «Εμφύλιος!»

Έφυγε βιαστική. Αν και πίστευε πως κανείς δεν θα την πείραζε, ποτέ δεν ήταν ανακατωμένη σε οτιδήποτε.

Άλλα την απασχολούσαν περισσότερο, τις σκέψεις της προσπαθούσε να συμμαζέψει και έτρεχε. Πώς να το ήξερε ότι έτρεχε να συναντήσει τη μοίρα της; Αυτή που θα της άλλαζε τη ζωή, θα τη σημάδευε για πάντα και θα της αναποδογύριζε τον κόσμο.

Γιατί εκείνο το απόγευμα, εκείνη τη νύχτα, η Αυγουστίνα πέρασε ξυστά από τον θάνατο –και πάλι–, αλλά λαβώθηκε βαριά από τον έρωτα. Στην αγκαλιά του αγνώστου βρέθηκε με τη δική της θέληση· ο άντρας, μέχρι εκείνη τη στιγμή, δεν την είχε αγγίξει παρά μόνο για να τη μεταφέρει μισολιπόθυμη.

Αόριστα θα θυμόταν αργότερα πώς και γιατί είχε κάνει την αρχή.

Α... Ναι, ναι! Η όσφρηση, ναι, αυτή ήταν η πρώτη που την έκανε να χάσει τα λογικά της. Πιπέρι και ιδρώτας.

Ύστερα ήταν και ο φόβος. Πως όλα τέλειωναν εκεί. Κι αυτή που δεν είχε προλάβει να αγαπήσει πολύ έναν άντρα έλιωνε καθώς η ανάσα του αγνώστου τής ψιθύριζε στο αυτί να μη φοβάται.

Τον είχε προσκαλέσει... Αυτό θυμόταν. Ότι τον είχε προσκαλέσει. Δεν γνώριζε σε τι, το σώμα της όμως ήταν ξερονήσι και εκείνος ναυαγός. Τον έσωξε και την έσωξε. Το φιλί και το χάδι του της έδινε πίσω αυτό που οι άλλοι πήγαιναν να της στερήσουν. Τη ζωή, τη χαρά, την ελευθερία της.

Είχε γίνει γυναίκα του μέσα σε μια παραζάλη φόβου και λαχτάρας για εκείνον. Ήταν ό,τι πιο ωραίο είχε νιώσει ποτέ στη σύντομη ζωή της, τίποτα δεν της ήταν άγνωστο, ο άντρας που ούτε το όνομά του γνώριζε ήταν εκείνες τις στιγμές ο πιο κοντινός, ο πιο δικός της. Και θα έμενε για πάντα έτσι.

Το ξημέρωμα την είχαν πιάσει οι τύψεις. Όχι, δεν μετάνιωνε, ασφαλώς και δεν μετάνιωσε ποτέ. Φοβόταν όμως μήπως είχε αδικήσει τους δικούς της που της είχαν δείξει εμπιστοσύνη. Τους γονείς της, τον Αντώνη, ακόμα και την Ευφροσύνη.

Τον Μάνο, όχι, καθόλου δεν τον σκέφθηκε.

Είχε φύγει. Είχε φύγει αλλά δεν το θεωρούσε μεγάλη θυσία, κάτι τη διαβεβαίωνε πως δεν θα τον έχανε, θα τον έβρισκε πάλι.

Έξω από την πόρτα του γραφείου του είχε διαβάσει...

Και έκανε ένα κρύο...